

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามมาตรฐานสากล Legal Measures for the Prevention and Suppression of Human Trafficking According to International Standards

จตุพร วงศ์ทองสรณ์^{1*} และพันธ์เทพ วิฑิตอนันต์²
^{1,2}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย
*ผู้รับผิดชอบบทความ

Chatuphorn Vongthaongson^{1*} and Phunthep Vititanane²
E-mail: chatuphorn@gmail.com^{1*}, Phunthep77@hotmail.co.th²
^{1,2}Faculty of Law, Ramkhamhaeng University, Thailand
*Corresponding author

Received: Jul 20, 2021 / Revised: Dec 15, 2021 / Accepted: Dec 16, 2021

บทคัดย่อ

การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมมือและวางกรอบการประสานงานเพื่อป้องกันปราบปราม และช่วยเหลือผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน หรือสหภาพยุโรป หรือระดับนานาชาติโดยการนำขององค์การสหประชาชาติ หลักทางกฎหมายของประเทศไทย นอกจากจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ก็ควรที่จะอยู่ในมาตรฐานระดับเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในอนาคตที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์ในประเทศไทย; อนุสัญญาอาเซียน; พ.ร.บ. ค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

Abstract

Human trafficking is a transnational crime wherein countries have been cooperating with one another and laying down a framework of cooperation to prevent and suppress incidences of trafficking, and to assist victims, whether at the regional level, such as ASEAN and the European Union, or the international level led by the United Nations. Thailand's legal principles must not only be consistent with international law, but should also be at the same level of standard as other countries' to achieve maximum efficiency in reaching such objectives.

Keywords: Human Trafficking in Thailand; ACTIP; Anti-Human Trafficking Act B.E. 2551

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามมาตรฐานสากล

ปัจจุบันปัญหาการค้ามนุษย์ถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก และเป็นปัญหาที่มีอยู่มาอย่างยาวนาน โดยการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะการดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายและมีการขยายอย่างกว้างขวางไปตามบริบทของสังคมต่าง ๆ จึงถูกจัดว่าเป็นหนึ่งในอาชญากรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ การหมุนเวียนเงินอันเกิดจากการค้ามนุษย์และอาชญากรรมจำนวนมาก ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในแต่ละช่วงสมัย (พิระพงศ์ วงษ์สมาน, 2560, หน้า 1) ความเจริญก้าวหน้าทางคมนาคมของประเทศไทยที่ได้พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง (The GMS Economic Cooperation Program) โดยมีประเทศสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา จีน ลาว พม่า เวียดนาม และไทย เพื่อร่วมมือและส่งเสริมพื้นที่แนวชายแดนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ แผนพัฒนาประเทศดังกล่าวทำให้เกิดการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจสู่การเปิดประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจโลก (Soong, 2016, p. 443) การพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้มีความต้องการทางด้านแรงงานสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยเกิดการลักลอบคนต่างด้าวเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายแทนคนไทยที่ไม่ทนต่อการทำงานอย่างผิดกฎหมาย เพื่อเป็นการลดต้นทุนของผู้ประกอบการบางราย จึงเป็นจุดที่จะนำไปสู่การบังคับ ขู่เข็ญ เอารัดเอาเปรียบ อันเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ต่อไป อีกทั้งโครงสร้างของประเทศไทยที่สามารถติดต่อกับเพื่อนบ้านได้อย่างง่ายดาย ทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาจากการค้ามนุษย์ใน 3 สถานะ คือ

1. ประเทศต้นทาง (source) คือ มีการนำคนจากพื้นที่ชนบท ชุมชนชาวไทยภูเขา หรือจากที่อื่น ๆ ส่งไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ประเทศทางผ่าน (transit) คือ กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน เพื่อนำพาคนจากประเทศเมียนมาร์ ลาว จีน กัมพูชา ฯลฯ ไปยังประเทศอื่น ๆ

3. ประเทศปลายทาง (destination) คือ มีการนำคนจากที่อื่นเข้ามาพักและแสวงหาประโยชน์

ประเทศไทยจึงเป็นประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์มาก และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับกระบวนการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการค้าผู้ชาย หญิง และเด็กเพื่อนำมา ค้ามนุษย์ ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการค้ามนุษย์ในประเทศไทยมี 5 รูปแบบ (พิระพงศ์ วงษ์สมาน, 2560, หน้า 10)

1. การค้ามนุษย์เพื่องานบริการทางเพศ เช่น การถูกหลอกหรือบังคับให้ทำงานบริการทางเพศ โดยไม่สมัครใจ

2. การค้ามนุษย์เพื่อการรับใช้ในบ้าน เป็นการค้ามนุษย์เพื่อการรับใช้ในบ้าน เป็นการทำให้ตกอยู่ในภาวะถูกผูกมัดด้วยภาระหนี้สินจากการกู้ยืมที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนสูงจากผู้จัดหา และเอเยนต์ถูกบังคับให้ทำงานในสถานประกอบการธุรกิจของนายจ้างด้วย เช่น ร้านอาหาร โรงงาน โดยรูปแบบของความรุนแรงมีตั้งแต่การยึดหนังสือเดินทาง การกักขัง หน่วงเหนี่ยว และการห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก ยึดค่าจ้าง การให้ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง การคุกคาม หรือล่วงละเมิดทางเพศ

3. การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน เป็นการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และเด็กอาจถูกนำไปค้าเพื่อการทำงานในการเกษตร งานก่อสร้าง หรือการผลิตอย่างอื่น โดยคาดหวังว่าจะได้รับค่าจ้างสูงแต่กลับถูกกดค่าแรงหรือไม่ได้รับค่าจ้างและเผชิญกับการถูกแสวงหาประโยชน์ด้วยการบังคับทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางเพศหลากหลายรูปแบบ โดยแรงงานเหล่านั้นอาจจะลี้ภัยขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสภาพที่ผิดกฎหมายของตนเอง และเกรงว่า จะถูกต้องขอเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย นอกจากนั้นการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานนั้น มีสาเหตุหนึ่งอันเนื่องมาจากการติดหนี้ หรือที่เรียกว่า แรงงานติดหนี้ (debt bonded labor) โดยการตกเป็นเหยื่อของกลโกงในการกู้เงิน และถูกบังคับให้ทำงานหรือใช้แรงงานที่ไม่เหมาะสม เช่น การถูกบังคับให้ใช้แรงงานหรือทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมงต่อเนื่องกัน การทำงานโดยไม่มียวันหยุด และได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมหรือได้รับค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย และแรงงานเหล่านั้นไม่มีวันที่จะจ่ายหนี้สินที่ยืมมาได้หมด แต่หนี้สินดังกล่าวจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นต่อไป

4. การค้ามนุษย์เพื่อไปเป็นขอทาน เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ซึ่งเป็นการค้าแบบไม่มีการกำหนดเพศ เป็นได้ทั้งผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ ได้ถูกจัดหามาจากหมู่บ้านที่ห่างไกลในชนบทมาสู่เมืองใหญ่ ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตนไม่มีความเข้าใจในภาษาท้องถิ่น และไม่มีความคุ้นเคย รวมถึงไม่รู้เส้นทาง การถูกบังคับให้เป็นขอทาน จึงทำให้ตกอยู่ในภาวะที่ด้อยกว่าและต้องอยู่ในสายตาของพวกนายหน้า ซึ่งจะมารวบรวมเงินที่ได้จากการขอทาน

5. การค้ามนุษย์เพื่อการแต่งงาน อาจจะมาในรูปแบบของนายหน้าจัดหาคู่ และให้สัญญาว่า จะแนะนำให้รู้จักและได้แต่งงานกับคนที่เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ และอาจจะถูกชักจูงให้เดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งตนไม่มีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น ในด้านภาษาวัฒนธรรมที่แตกต่าง และกลายเป็นบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพเยี่ยงทาส และอาจจะถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ การทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือตกอยู่ในสภาพการแต่งงาน การถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกายทางเพศ และทางจิตใจ นอกจากนั้นยังปรากฏออกมาในรูปแบบของการที่เด็กและหญิงถูกบังคับให้แต่งงานโดยไร้ทางเลือก อันจะนำไปสู่การถูกบังคับให้ใช้ชีวิตเยี่ยงทาสควบคู่กับการตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรง

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ต่างก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น การค้ามนุษย์ยังทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทำรายได้มากเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากการค้ายาเสพติด จากการประเมินขององค์การสหประชาชาติ มีผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ประมาณ 2,400,000 คน โดยองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มีการประเมินการใช้ชีวิตเยี่ยงทาสสมัยใหม่จากประชากร 20-70 ล้านคนทั่วโลก และการค้ามนุษย์ยังสามารถสร้างรายได้ประมาณ 150 พันล้านดอลลาร์ต่อปี (กิตติชนทัต เลอวงศ์รัตน์, วรวิช วิชชวาณิช และสุชาติ สืบพงษ์ศิริ, 2560, หน้า 1-2) ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนของประชาชนและทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานหรือการทำงานไปอยู่ในพื้นที่ที่พัฒนาหรือประเทศที่พัฒนามากว่า ซึ่งมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าถิ่นฐานเดิม ก่อให้เกิดปัญหาการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อันเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

ประเทศไทยได้มีการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่เป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ โดยได้มีการแสดงเจตนาขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง โดยการจัดให้การค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติครั้งแรกตั้งแต่ปี 2547 ได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน (5P) คือ (1) ด้านนโยบายและการนำสู่การปฏิบัติ (P--Policy and implementation) (2) ด้านการดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย (P--Prosecution) (3) ด้านการป้องกัน (P--Prevention) (4) ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (P--Protection) (5) ด้านความร่วมมือทั้งในระดับประเทศ ซึ่งรวมถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ (P--Partnership) (เรียนา นนทปัทมเดช, 2561, หน้า 2) จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ขึ้น ซึ่งประเทศไทยได้นิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” และ “บังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 6/1 (พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2562)

กรณีที่ผู้เสียหายไม่ใช่เด็ก (เป็นบุคคลที่มีอายุมากกว่า 18 ปี) ผู้ใดเป็นธุระจัดหา ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใดโดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ชูเชิญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

กรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก โดยในมาตรา 4 ได้มีการนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ใดเป็นธุระจัดหา ชื่อ ขยาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งการกระทำที่กล่าว

มานั้น จะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ก็ต่อเมื่อผู้กระทำมีเจตนาพิเศษอยู่เสมอ เจตนาพิเศษดังกล่าวคือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 (2) ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ นอกจากนั้นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ซึ่งได้กระทำกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

การที่ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นเพียงประเทศเดียวไม่อาจจะแก้ปัญหาได้ จึงต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ภูมิภาคอาเซียนประกอบด้วย 10 ประเทศ คือ บรูไน ดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และประเทศไทย ที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับมีพรมแดนที่ติดต่อกันทั้งภาคพื้นดินและทางน้ำ ทำให้มีการอพยพแรงงานเพื่อแสวงหาประโยชน์และสร้างเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติในการค้ามนุษย์ จึงได้มีการทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก (ASEAN Convention against Trafficking In Persons, especially women and children--ACTIP) เป็นการแสดงให้เห็นว่าทางภูมิภาคอาเซียนดำเนินการแก้ไขและพยายามต่อสู้กับอาชญากรรมอันเลวร้ายนี้ อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่จะคอยป้องกันและปกป้องผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่จะส่งเสริมให้มาตรการในการใช้บังคับกฎหมายเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยอนุสัญญาอาเซียนฯ มุ่งเน้นการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะหญิงและเด็กให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎบัตรของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking In Persons) เนื่องจากการค้ามนุษย์ในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ผู้หญิงและเด็กเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเอารัดเอาเปรียบทางเพศ การทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมโรงงาน อุตสาหกรรมบริการประมง เป็นต้น นำไปสู่ความชัดเจนที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวว่า ปัญหาการค้ามนุษย์เกิดจากการละเมิดสิทธิที่มีอยู่ของบุคคลเพื่อให้อยู่ในสถานะของความเป็นทาส การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจึงต้องมีความเข้าใจในปัญหาดังกล่าว อีกทั้ง ปัญหาการค้ามนุษย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มีการอพยพลักลอบขนของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (Mutaqin, 2018, p. 78) ซึ่งความผิดฐานค้ามนุษย์ที่มีลักษณะเป็นความผิดข้ามชาติในเชิงองค์กร จึงต้องการความร่วมมือระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพต่อการค้ามนุษย์ อนุสัญญาอาเซียนฯ ก็ได้นิยามความหมายของคำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ดังนี้ “การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการติดต่อยวระออกจากร่างกาย และให้ถือว่า การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็ก (บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์เป็นการ “การค้ามนุษย์” แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใด ๆ แบบที่กล่าวมา อีกทั้งอนุสัญญาอาเซียนฯ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2559 โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2560 และประเทศไทยได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการดำเนินคดีมนุษยในอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง (Festin & Villasis, 2019, p. 89)

สหประชาชาติมองว่า ปัญหาการค้ามนุษย์ประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศจุดหมายปลายทาง ต้องมีมาตรการร่วมกันระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ เช่น มาตรการลงโทษผู้ค้ามนุษย์ และมาตรการที่จะปกป้องผู้เสียหาย

จากการค้ามนุษย์ รวมไปถึงการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายอันเป็นที่ยอมรับอย่างสากล จึงได้ออกพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) โดยอนุสัญญาอาเซียนฯ มีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว อนุสัญญาสหประชาชาติได้นิยามความหมายของคำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ดังนี้ (Protocol to Prevent, Article 3)

การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็ก (บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์เป็นการ “การค้ามนุษย์” แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใด ๆ แบบที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า ความหมายของการค้ามนุษย์ในอนุสัญญาอาเซียนฯ จะคล้ายคลึงกับอนุสัญญาสหประชาชาติฯ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ The Trafficking Victim Protection Act of 2000 ในปี พ.ศ. 2543 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์ ลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ และป้องกันสิทธิของเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งมีการเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดและปกป้องสิทธิของบุคคลที่ล่วงละเมิดสิทธิ และได้กำหนดมาตรการให้ประกาศต้นทาง ประเทศทางผ่าน ประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ให้ดำเนินการตามมาตรฐานขั้นต่ำของมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องดำเนินการด้วย (Sikka, 2019, p. 38) ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้จัดลำดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ไว้ 4 ระดับ (tiers)

สำหรับประเทศไทยนั้นถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 2 คือ เป็นประเทศที่มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และมีพัฒนาการอยู่ระดับหนึ่ง (Sikka, 2019, p. 453) ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศที่ถูกจัดอยู่ใน Tier 1 เป็นประเทศที่ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาแล้ว มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และกฎหมายที่ถูกต้องแบบเพื่อให้รับมือกับสถานะการค้ามนุษย์ของประเทศตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานสากล จึงควรนำมาศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ

สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดนิยามของการค้ามนุษย์ไว้ 2 แบบ (ชนกพล สกลผดุงเขตต์, 2545, หน้า 101-112) คือ

รูปแบบการค้ามนุษย์ที่รุนแรง (severe forms of trafficking in person) หมายถึง กิจกรรมทางเพศในเชิงพาณิชย์ ซึ่งได้กระทำโดยใช้กำลัง การหลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือการค้าทางเพศที่ได้กระทำต่อบุคคลซึ่งอายุไม่เกิน 18 ปี และหมายความรวมถึงการจัดหา จัดให้อยู่อาศัย ขนส่ง การจัดให้หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลเพื่อใช้แรงงานหรือบริการ ด้วยวิธีการขู่เข็ญ บังคับโดยมีวัตถุประสงค์ให้บุคคลนั้นตกอยู่ภายใต้บังคับ โดยไม่สมัครใจ มีสภาพเป็นข่ารับใช้ การผูกพันด้วยภาระหนี้สินหรือเพื่อเอาคนลงมาเป็นทาส (Trafficking Victim Protection Act of 2000, sec 103 (8))

การค้าทางเพศ (sex trafficking) หมายถึง การจัดให้อยู่อาศัย การรับเอาไว้ การขนส่งการจัดหาหรือการได้มาซึ่งบุคคลเพื่อจุดประสงค์กิจกรรมทางเพศในเชิงพาณิชย์ (Trafficking Victim Protection Act of 2000, sec 103 (9))

สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ Trafficking Victim Protection Act of 2000 (TVPA) หรือเรียกหน่วยงานดังกล่าวว่า Task Force (Trafficking Victim Protection Act of 2000, sec 106)) สำหรับการปฏิบัติและดำเนินงานในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ อีกทั้ง ยังได้กำหนดมาตรการพิเศษในการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ตลอดจนกระทั่งกำหนดสิทธิในการอาศัยให้แก่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นบุคคลต่างด้าวให้มีสิทธิพำนักชั่วคราวภายในประเทศโดยคำนึงถึงอายุและสถานะของเหยื่อเป็นหลัก (Trafficking Victim Protection Act of 2000, sec 105))

ราชอาณาจักรเบลเยียม ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ถูกจัดให้อยู่ใน Tier 1 แสดงให้เห็นว่า เป็นประเทศที่ดำเนินมาตรการตามมาตรฐานขั้นต่ำของ Trafficking Victim Protection Act of 2000 (TVPA) (Sikka, 2019, p. 93) โดยได้นิยามคำว่า “ค้ำมนุษย์” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรเบลเยียม ดังนี้ (Criminal Code of the Kingdom of Belgium, art 433 quinquies)

ค้ำมนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้พักหรือรับไว้ซึ่งบุคคล รวมถึงการเริ่มต้นหรือการส่งต่อบุคคลเพื่อบังคับเพื่อที่จะ

1. เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น
2. เพื่อนำไปข่มขืน
3. การจ้างงานที่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
4. การเปลี่ยนถ่ายอวัยวะที่ละเมิดต่อกฎหมาย อันเกี่ยวกับการกำจัดและการปลูกถ่ายอวัยวะและเนื้อเยื่อของมนุษย์ที่มีไว้สำหรับการใช้งานทางการแพทย์ของมนุษย์หรือสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
5. เพื่อบังคับให้บุคคลนั้นกระทำความผิดทางอาญาหรือฝ่าฝืนต่อความต้องการ เว้นแต่ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่อ้างถึงในวรรค 1 ให้ความยินยอมต่อการแสวงหาประโยชน์นั้น

ราชอาณาจักรเบลเยียมได้จัดตั้งหน่วยงาน Interdepartmental Coordination for the Fight Against Trafficking and Smuggling in Human Beings (ICP) เป็นหน่วยงานกลางเพื่อทำการประสานงานต่างๆ กับหน่วยงานระหว่างท้องถิ่นและระหว่างประเทศ คอยเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ และจัดทำรายงานเพื่อประเมินสถานการณ์การค้ำมนุษย์ตลอดจนราชอาณาจักรเบลเยียมเป็นประเทศปลายทางของการค้ำมนุษย์ เนื่องจากจากการค้ำมนุษย์ส่วนใหญ่จะเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย จึงทำให้ราชอาณาจักรเบลเยียมคำนึงถึงเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ที่เป็นคนต่างด้าว จึงกำหนดสิทธิในการอยู่ในประเทศชั่วคราว และหากเหยื่อให้ความร่วมมือในการสอบสวน และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดสามารถขยายระยะเวลาในการอยู่ในประเทศออกไปได้อีกด้วย (ทรงพล พันธุ์วิชาติกุล, 2547, หน้า 161)

รัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เห็นได้จาก 3 ปีที่ผ่านมาในรัฐบาลได้แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 และพระราชกำหนดป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 และกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในเชิงรุกมากยิ่งขึ้นเพื่อยกระดับจาก Tier 2 Watch List ขึ้นมาเป็น Tier 2 และรัฐบาลยังเห็นปัญหาที่สำคัญของการค้ำมนุษย์จึงพยายามยกระดับทั้งกฎหมาย มาตรการและนโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น จึงเห็นว่า กฎหมายการค้ามนุษย์และการปฏิบัติภายในประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอเท่าที่ควร

ปัญหาระยะเวลาการคุ้มครองชั่วคราวบุคคลที่มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่า เป็นผู้เสียหาย ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะบุคคลดังกล่าวเป็นคนที่ต่างด้าว เมื่อเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อแล้วนั้น กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสียหายซึ่งเป็นคนต่างด้าวและไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำความผิด มักจะส่งตัวบุคคลดังกล่าวกลับประเทศต้นทางโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลนั้นที่จะได้รับตามกฎหมาย ซึ่งกระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ของประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องในการระบุว่า บุคคลใดเป็นผู้เสียหาย (รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี 2562) การกำหนดระยะเวลาคุ้มครองชั่วคราวเพียง 24 ชั่วโมงหากมีเหตุจำเป็นเจ้าพนักงานอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลได้ แต่ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน 7 วัน ระยะเวลาในการคุ้มครองดังกล่าวจำกัดขอบเขตระยะเวลาที่แคบเกินไปในการคุ้มครองให้มีความชัดเจนตามกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่มองว่า บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เป็นผู้เสียหายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการนำไปสู่ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริง เนื่องจากการค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือองค์ประกอบอาชญากรรม จึงต้องใช้ระยะเวลาในการแสวงหาความจริง และไม่เป็นภาระเร่งรีบบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เพราะบุคคลนั้นอาจมีสภาวะทางจิตใจที่ส่ง

ผลให้การเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อผิดพลาดจากการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากสภาวะจิตของบุคคลที่ถูกบังคับ ชูเชิญ แสงหาประโยชน์จากการค้ำมนุษย์ (Engstrom, 2016, p. 2) ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ผิดแผกแตกต่างไปจากปกติที่ควร จะเป็น ส่งผลให้การคัดแยกเหยื่อของเจ้าหน้าที่กับทีมสหวิชาชีพมีความคลาดเคลื่อน

การที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง โดยเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ซึ่งเป็น เด็ก (บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) ที่ลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมายมักไม่มีเอกสารประจำตัวที่สามารถระบุอายุได้ว่าบุคคล ดังกล่าวเป็นเด็กหรือไม่ เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมักลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย เมื่อไม่มีเอกสารระบุอายุได้แน่นอน บุคคลเหล่านั้นมักไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นเด็ก เพื่อไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัว เพราะหากเป็นผู้เสียหายที่เป็นเด็กเจ้าหน้าที่ มีอำนาจควบคุมตัวเพื่อคุ้มครองชั่วคราวได้ แต่หากเป็นบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี หากยินยอมเจ้าหน้าที่จึงจะให้การคุ้มครอง ชั่วคราวได้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าสภาพทางกายไม่ตรงกับกรแจ้งของผู้เสียหาย จะนำตัวผู้เสียหายไปตรวจพิสูจน์หาอายุ ทางวิทยาศาสตร์ อาทิ ตรวจไขกระดูก ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวก็ต้องใช้เวลาในการส่งเพื่อนำตัวไปตรวจพิสูจน์ อีกทั้ง การเจาะไขกระดูกนั้น ผู้เสียหายที่ทำการตรวจไขกระดูกต้องได้รับการพักผ่อนเป็นระยะเวลาพอสมควร

สำหรับราชอาณาจักรเบลเยียมเป็นประเทศปลายทางของการค้ำมนุษย์ ปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นปัญหาระหว่างประเทศ มากกว่าภายในประเทศ เนื่องจากผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว และมาตรการทางกฎหมายค้ำมนุษย์มุ่งเน้นที่จะนำตัวผู้เสียหาย เข้ามาเป็นพยานหรือเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินคดีอาชญากรรมกับผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายจึงจะได้รับความช่วยเหลือให้อนุญาต พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเบลเยียมได้ 45 วัน โดยในระยะเวลาดังกล่าวผู้เสียหายจะได้รับการดูแลจากศูนย์ช่วยเหลือผู้เสียหาย (Magalhães, 2017) และเป็นการให้ระยะเวลาแก่ผู้เสียหายในการคิดว่าจะให้ความร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่หรือไม่ หากผู้เสียหาย ให้ความร่วมมือก็จะได้รับอนุญาตให้พำนักอีก 3-6 เดือน และอัยการจะทำการส่งคำให้การผู้เสียหายไปในฐานะพยานแก่ศาล เพื่อรอฟังคำสั่งศาลต่อไป หากศาลรับฟังคำให้การของผู้เสียหายเป็นพยาน ผู้เสียหายจะได้รับสิทธิให้พำนักอยู่ในราชอาณาจักร ต่อไปจนกว่าจะดำเนินกระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้น รวมทั้งยังได้รับอนุญาตให้ทำงานชั่วคราว โดยหากผู้เสียหายตัดสินใจไม่ให้ความ ร่วมมือ เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 45 วัน ก็จะถูกส่งตัวกลับประเทศเดิมของตน (ชนกพล สกลผดุงเขตต์, 2545, หน้า 161) ซึ่งถ้ารายการเลิกความในวรรคสองแห่งมาตรา 29 และแก้ไขมาตรา 29 วรรคแรก ในเรื่องระยะเวลาการคุ้มครองชั่วคราวบุคคลที่มี เหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหาย เพื่อให้ระยะเวลาในการฟื้นฟูจิตใจและตัดสินใจของบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เป็นผู้เสียหาย ดังนี้ “มาตรา 29 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และเพื่อคุ้มครอง ป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้ บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 45 วัน ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า”

ปัญหาอุปสรรคในการให้การคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งมักพบว่า นายหน้าหรือ ผู้ค้ำมนุษย์ปลอมตัวมาเป็นญาติผู้เสียหายเพื่อมารับหรือมาเยี่ยมผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และทำการชักชวนให้กลับไปทำงาน ต่อในประเทศต้นทาง โดยข่มขู่ผู้เสียหายหากไม่ทำตามจะทำร้ายคนในครอบครัว ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ หรือญาติพี่น้องของผู้เสียหาย จากการค้ำมนุษย์ ซึ่งเกิดจากที่ขาดแคลนล้ามีประสิทธิภาพ แม้ทางกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะได้ ทำการจัดอบรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรเพื่ออำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์และสื่อสารผู้เสียหาย แต่เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานในระหว่างประเทศที่หลากหลาย จึงทำให้ล้าที่ขึ้นทะเบียนไม่ครบทุกประเทศและภาษา และในบางกรณี พบว่า เครือข่ายผู้ค้ำมนุษย์แฝงตัวอาสาเข้ามาเป็นล้าเสียเอง

เมื่อคำนึงถึงพิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ข้อ 6 ในด้านการคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์นั้น ผู้เสียหายจะเข้าใจและสามารถเข้าถึงสิทธิได้ หน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีล้าที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อผู้เสียหายซึ่งมีความหลากหลายทางภาษา เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าใจถึงสิทธิที่ตนได้รับ และไม่กลับเข้าสู่กระบวนการ ค้ำมนุษย์อีก จึงควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาศักยภาพ และสออบวัดผลผู้เข้าอบรม เพื่อเพิ่มความตั้งใจ และ ประสิทธิภาพของตัวบุคลากรได้อย่างแท้จริง

ปัญหาการค้ามนุษย์และบังคับใช้แรงงานยังคงแพร่หลายในภาคการประมงของประเทศไทย แม้หลังจากที่กรมการยุโรป (EC) ได้ชูปะเลียงขึ้นบัญชีให้ประเทศไทยเป็นประเทศไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ไม่มีรายงาน ไร่การควบคุม (IUU Fishing) ประเทศไทยได้แก้ไขการทำประมงที่ผิดกฎหมายในประเทศ ซึ่งรัฐบาลไทยได้เปิดรับแรงงานต่างด้าวเข้าสู่การทำงานในภาคประมงเพิ่มเติม เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคประมง ซึ่งยังมีความต้องการแรงงานกว่าหมื่นคน (สันติ วิลาศศักดิ์ดำนนท์, 2551, หน้า 5) โดยกระทรวงแรงงานได้กำหนดมาตรการเปิดรับแรงงานต่างด้าวเพิ่มเติม 3 แนวทาง ได้แก่ (1) การต่ออายุแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมาตรา 83 ของพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และผ่านการพิสูจน์สัญชาติแล้ว และจะจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จในจังหวัดชายทะเล 22 จังหวัด เพื่อให้แรงงานต่างด้าวเข้ามารายงานตัว (2) การอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวที่มีเอกสารที่ยังไม่หมดอายุ เช่น หนังสือเดินทาง และหนังสือเดินทางชั่วคราว เข้ามารายงานตัวเพื่อเป็นแรงงานในภาคประมงตามมาตรา 83 ดังกล่าว (3) การนำเข้าแรงงานตามบันทึกความเข้าใจแบบรัฐต่อรัฐ (Memorandum Of Understanding--MOU)

ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวเป็นการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมประมงไทย และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในภาคประมงจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยผ่านมาตรการที่รัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น เพื่อให้แรงงานดังกล่าวได้รับการคุ้มครองสิทธิภายใต้พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคน ต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยขณะนี้ประเทศไทยสามารถนำเข้าแรงงานผ่านช่องทาง MOU เพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่า นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้ปรับปรุงกฎหมายด้านแรงงานหลายฉบับเพื่อให้การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล และระเบียบว่าด้วยการตรวจแรงงานและการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดตามกฎหมายกระทรวงคุ้มครองแรงงานในภาคประมง มีการเพิ่มมาตรการจัดเก็บอัตลักษณ์บุคคลผ่านการสแกนหน้าและผ่านตาการอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิของแรงงาน การขยายช่องทางร้องทุกข์การจัดตั้งศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการเพิ่มความเข้มแข็งของการตรวจสอบแรงงานในภาคประมง โดยการจัดทำคู่มือการตรวจแรงงานและจัดฝึกอบรมพนักงานตรวจแรงงานให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานในภาคประมงทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวจะไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ และเป็นบุคลากรสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ประมงไทยให้ยั่งยืนโดยแท้จริง (PPTV Online, 2558)

องค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน ยังคงระบุว่า มีปัญหาการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมประมงของไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับต้นของโลก โดย Human Rights Watch (HRW) ได้เปิดเผยรายงานฉบับล่าสุดที่ชื่อ “โซ่ที่ซ่อนไว้: การปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิและแรงงานบังคับในอุตสาหกรรมประมงไทย” (Hidden Chains: Forced labor and rights abuses in Thailand’s fishing industry) กล่าวถึง กรณีแรงงานประมงข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เมียนมา และกัมพูชา เป็นต้น ซึ่งมักตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อเป็นแรงงานภาคประมง พวกเขาถูกขูดขว้างไม่ให้เปลี่ยนนายจ้าง ไม่ได้รับค่าจ้างตามเวลา และได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ แรงงานข้ามชาติไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานของไทย และไม่มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน โดยกระทรวงการต่างประเทศระบุว่า การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญ โดยได้จัดทำนโยบายที่ไม่ยอมรับการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบอย่างสิ้นเชิง และได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างบูรณาการทั่วประเทศผ่านกลไกประชารัฐ ทั้งการปราบปรามการค้ามนุษย์ การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว และการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานบังคับในภาคอุตสาหกรรมประมง (BBC NEWS, 2561)

ปัญหาการจัดสถานที่พักพิงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพแก่บุคคลที่เป็นผู้เสียหายซึ่งมีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ปัจจุบันบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อาจมีเพศที่ปรากฏทางร่างกายกับจิตใจไม่ตรงกันหรือมีความรู้สึกรัก รู้สึกดึงดูด หรือมีอารมณ์ทางเพศต่อกันในลักษณะที่หลากหลายได้ทั้งเพศตรงข้าม เพศเดียวกัน ทั้งสองเพศ หรือไม่มีความรู้สึกต่อเพศใดเลยก็ได้ หรือเป็นการแสดงออกภายนอกของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจถูกตีตราตามบริบทของแต่ละสังคมว่า

เป็นเพศใด อาทิ หญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้ที่รักสองเพศ และกลุ่มคนข้ามเพศ โดยบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสังคมโลกได้มีการยอมรับเพศของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ในหลายประเทศทั่วโลกจากการตรากฎหมาย อาทิ กฎหมายอนุญาตให้แต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน เช่น สหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรเบลเยียม เป็นต้น วัฒนธรรมการยอมรับของแต่ละสังคมทั่วโลกจึงแตกต่างกัน

ประเทศไทยถึงแม้จะมีการยอมรับสำหรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ในทางกฎหมายไม่ได้กำหนดถึงสิทธิที่ควรจะได้รับไว้ชัดเจนอย่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งในปัจจุบันต้องยอมรับว่าการค้ามนุษย์ในประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง ผู้ถูกค้าไม่ได้จำกัดเฉพาะแค่เพศชาย เพศหญิง เด็กชาย และเด็กหญิง เช่นในอดีต แต่มีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) เพิ่มขึ้น ผู้ถูกค้าที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี ที่สังคมยอมรับในความหลากหลายทางเพศ จึงควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน โดยคำนึงถึงสิทธิ ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติของบุคคลเป็นหลัก โดยหลังจากที่มีการคัดแยกเหยื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งอาจจัดให้ผู้เสียหายอยู่ในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน

สถานที่พักพิงเป็นสถานที่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับสิทธิเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยหลังจากรับแจ้งความร้องทุกข์ และสอบปากคำเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้น พนักงานสอบสวนจะทำหนังสือส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรา 33 ภายใต้การดูแลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องของอาหาร ที่พักการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษ การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอน และต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน โดยเจ้าหน้าที่จะทำการจำแนกผู้เสียหายไปยังสถานแรกรับตามคู่มือการปราบปรามการค้ามนุษย์และคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากการรายงานการค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2562 ได้รายงานว่

... สถานพักพิงของรัฐยังคงขาดแคลนล้ํา ซึ่งทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำคู่มือล้ําเพื่อการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ องค์การนอกภาครัฐรายงานว่ การเข้าถึงผู้เสียหายที่องค์กรได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเรื่องยากหลังพวกเขาเข้าอาศัยในสถานพักพิง ประกอบกับเจ้าหน้าที่สถานพักพิงไม่ได้สื่อสารอย่างเพียงพอ ทำให้้องค์การนอกภาครัฐล้ําเลที่จะร่วมมือกับรัฐบาลมากขึ้น หรือส่งต่อผู้เสียหายให้เจ้าหน้าที่รัฐ ทางการไม่ได้พยายามระบุผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กชายอย่างสม่ําเสมอ ส่งผลให้เด็กบางคนถูกส่งตัวไปยังสถานกักตัวคนต่างด้าวหรือถูกปฏิบัติรายกับเป็นผู้ละเมิดกฎหมายแทนที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างผู้เสียหาย

สถานพักพิงของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ให้ความช่วยเหลือเฉพาะทางแก่เด็กชายและผู้เสียหายที่มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐยังกำหนดให้ผู้เสียหายข้ามเพศต้องอาศัยในสถานพักพิงตามเพศกำเนิด. . .

เมื่อพิจารณาตามรายงานดังกล่าว เห็นว่ สถานที่พักพิงของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่มีการกำหนดระเบียบในการจำแนกให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามเพศสภาพ เห็นได้จากคู่มือการปราบปรามการค้ามนุษย์

และคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ที่จำแนกผู้เสียหายที่เป็นหญิงหรือเด็กหญิงให้นำส่งสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (หญิง) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กชาย อายุ 6 ปี ถึง 15 ปีให้นำส่งสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) จังหวัดนนทบุรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรณีผู้เสียหายเป็นชาย อายุ 15 ปีขึ้นไปให้นำส่งสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เห็นได้ว่า ตามระเบียบดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่จำแนกผู้เสียหายจากเพศกำเนิด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเพศสภาพตามจริงของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับความเสมอภาคและถูกเลือกปฏิบัติภายใต้สังคมเดียวกัน จากการกระทำที่ให้สิทธิแก่บุคคลเพียงบางกลุ่ม (บุษกร สุริยสาร, 2557, หน้า 2) ในขณะที่บุคคลบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงได้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลนั้นในการได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพดังเช่นคนทั่วไป ซึ่งตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แม้จะไม่มีกรกล่าวถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) ไว้อย่างชัดเจน แต่ได้บัญญัติรับรองสิทธิไว้ในข้อ 2 ว่า “ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวงตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนใด อาทิ ... เพศ...” (Universal Declaration of Human Rights--UDHR, Art. 02) อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่ยอมรับกันอย่างเป็นสากล รัฐจึงมีหน้าที่นำหลักตามปฏิญญาดังกล่าวไปปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตน เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

อีกทั้ง ประเทศไทยได้สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender--LGBT) ไว้ในรัฐธรรมนูญ และรองรับสถานะของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้ตราพระราชบัญญัติความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ที่ได้บัญญัติถึง “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” ที่หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด การจัดสถานที่พักพิงให้แก่ผู้เสียหายที่มีความหลากหลายทางเพศจึงควรคำนึงอัตลักษณ์ทางเพศและเพศสภาพที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ เพื่อให้เขาเข้าถึงสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นเพศที่ตามกฎหมายได้รองรับ

จากการศึกษากฎหมายในต่างประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกาและราชอาณาจักรเบลเยียม จะไม่ได้กำหนดให้จัดที่พักพิงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการบริการในการจัดสถานที่พักพิงอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่า การกำหนดบทกฎหมายหรือระเบียบไว้อย่างชัดเจน จะช่วยให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการบริการในการจัดสถานที่พักพิงอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่า การกำหนดบทกฎหมายหรือระเบียบไว้อย่างชัดเจน จะช่วยให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถเข้าถึงมาตรการดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น

สรุป

การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง โดยมีรูปแบบการค้ามนุษย์ในหลายรูปแบบ ประเทศไทยถูกจัดลำดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อยู่ในลำดับที่ 2 (Tier 2) อันหมายถึง ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำ แต่ได้มีความพยายาม อย่างมีนัยสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขไปบ้างแล้วแต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่อีกบางประเทศที่ต้องดำเนินการแก้ไขต่อไปคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายรองรับในการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ (Take Force)
2. ปัญหาการคุ้มครองชั่วคราว และการเยียวยาผู้เสียหาย

3. ปัญหาการบังคับใช้แรงงาน
4. ปัญหาการจัดสถานที่พักพิงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพต่อผู้เสียหายที่มีความหลากหลายทางเพศ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชนทัต เลอวงศ์รัตน์, วรวัช วิชชานิชย์ และสุษะดี สืบพงษ์ศิริ. (2560). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการปัญหาอุปสรรคทางการดำเนินคดีอาญาการค้ามนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รายนาน นนทปัทมดูล. (2561). รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง ประเทศไทยกับการปฏิบัติตามพันธกรณีอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ, สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ.
- ชนกพล สกลมดุงเขตต์. (2545). การป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของหญิงและเด็ก: ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงพล พันธุ์วิชาติกุล. (2547). ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- พีระพงศ์ วงษ์สมาน. (2560). แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59).
- BBC NEWS. (2561). ปัญหาการค้ามนุษย์และบังคับใช้แรงงานยังแพร่หลายในภาคประมงไทย. ค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-42795338>
- Engstrom, D. W. (2016). Awaiting justice rehabilitation of survivors of violence. In *UN Torture and the survivors of torture throughout the world*. (pp. 23-26). Bangkok: Sukosel Hotel.
- Festin, G. L., & Villasis, J. G. A. (2019, May). The dual criminality principle in the Association of Southeast Asian Nations Mutual Legal Assistance Treaty in Criminal Matters (ASEANMLAT): Prosecuting transnational “cyber-human trafficking” in the Southeast Asian region. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 7, 12-17.
- Magalhaes, B. C. (2017). Mind the protection (policy) gap: Trafficking and labour exploitation in migrant domestic work in Belgium. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 15, 25-34.
- Mutaqiñ, Z. Z. (2018). Modern-day slavery at sea: Human trafficking in the Thai fishing industry. *Journal of East Asia & International Law*, 11, 27-35.
- PPTV Online. (2558). ย้อนช่องโหว่ EU ลงดาบประมงไทยผิดกฎหมาย ทางตันธุรกิจทางทะเล. ค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/12703>
- Sikka, A. (2019). Trafficking in persons: How America exploited the narrative of exploitation. *Texas International Law Journal*, 55, 40-47.
- Soong, J. -J. (2016). The political economy of the GMS development between China and Southeast Asian Countries: Geo-Economy and strategy nexus. *Chinese Economy*, 49, 17-22.

วารสารร่มคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2564

Ramkhamhaeng University Journal: Graduate School Vol. 4 No. 3 September - December 2021

ISSN 2651-1800 (Print) ISSN 2672-9822 (Online)